

DIDAKTINIAI ŽAIDIMAI VAIKŲ KALBAI UGDYTI

Rišliai ir nuosekliai kalbėti vaikai išmoksta negreitai. Neretai tėvai džiaugiasi, kad vaikai daug kalba. Tačiau ne visada atkreipia dėmesį į tai, kaip kalba. Daugeliui vaikų nesiseka logiškai, rišliai ir nuosekliai pasakyti tai, ką jie tikrai žino ir moka. Vaikas kur kas greičiau išmoksta kalbėti mėgdžiodamas aplinkinių žmonių kalbėjimą: jis klausosi žodžių, žodžių junginių, sakinių, daug kartų juos kartoja, taiko juos įvairiose situacijose. Nuolat tai atliekant, tobulėja kalbėjimas, turtėja žodynas. Kalbėti skatina, žaidybinė aplinka, įvairūs paveikslai, žaislai, o ypač kalbą lavina, žodyną turtina didaktiniai žaidimai. Pagal žaidimo pobūdį ir jame naudojamas priemonės didaktiniai žaidimai skirstomi į:

1. Žaidimus su žaislais, daiktais.
2. Žaidimus su spausdintinėmis stalo priemonėmis.
3. Žodinius žaidimus.
4. Žaidimus pramogas.

Svarbus vaidmuo ugdymo procese ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikams yra didaktiniai žaidimai. Visi didaktiniai žaidimai yra naudingi tuo, kad vaikas mokosi skirti bendra ir atskira, jungti dalis į visumą, įpranta žaisti kolektyviai, mokosi kalbėti. Su tuo pačiu žaidimu gali žaisti įvairaus amžiaus vaikai, tik žaidimo užduotys turi būti kitokios. Tuomet nuosekliai gausės vaiko žinios ir įgys naujų mokėjimų, įsisavins naujų sąvokų. Daugiausia naudos didaktiniai žaidimai duoda tada, kai šalia žaidžiančio vaiko yra pedagogas.

Ankstyvojo amžiaus vaikų žaidimas yra paprastas. Pavyzdžiui galima surinkti spalvotus kamuoliukus į tos pačios spalvos dėžutes ir pan. Susipažinimas su didaktiniais žaidimais skatina įgūdžius žaisti komandoje, laikytis tam tikrų taisyklių, ugdo vaikų kalbą. Gali būti žaidžiami žaidimai kaip įvairūs loto, „Kas šaukia?“, „Atrask pavadink, uždėk“, „Atspėk žaislą“ ir kiti. Didaktiniai žaidimai 3-4 m vaikams suteikia galimybę sukurti ryšį tarp aplinkinių objektų. Žaidimo procese vaikai nustato įgytas žinias, mokosi klasifikuoti daiktus. 5-6 m vaikams skirti didaktiniai žaidimai yra sudėtingesni ir sunkesni. Pasirenkant užduotis pedagogas turi atsižvelgti į kiekvieno vaiko individualias charakteristikas. Vyresniems vaikams labiau tinka tie žaislai kurie turi daugiau detalių, kuriuos galima išardyti, keisti.

Štai keletas žaidimų padėsiančių ugdyti kalbą, plėsti aktyvųjį bei pasyvųjį žodyną:

- Didaktinis žaidimas. „Knygelė“ atrasti, ir sudėlioti veikėjus, iliustracijas pagal tekstą, užduodant kuo daugiau klausimų kas?. Kur?. Ką daro?. Kur nuėjo?
- Žaidimai, lavina mąstymą ir turtina žodyną: „Apibūdink gyvūną“, „Kas čia toks?“, „Stebuklinga pirštinė“ ir kiti.
- Loto žaidimai „Atrask, sudėliok“, „Atrask, uždėk“ , „Kam ko reikia“, teisingai sudėti paveikslėlius, juos pavadinti, dėlioti erdvėje, dėti vieną ant kito.
- Žaidimai „Atrask porą“, „Atrask tokį pat“ vienodų paveikslėlių poros išdėstomos ant stalo, užverstos. Atverčia kortelę, pasako kas nupiešta, ieško poros paveikslėliui. Laimi atvertęs daugiausia vienodų porų.
- Žaidimas „Kas pasislėpė pintinėje“ Klausti vaiko, kas joje gali būti. Skatinti pokalbį klausiant, ar gali joje būti dramblys? Kodėl? Leisti vaikui palaikyti, pakratyti pintinę.
- Žaidimas „Mano draugas“. Vaikas turi pasirinkti draugą ir jį apibūdinti.
- Žaidimas „Kas pasislėpė?“ Ant stalo guli kelios kortelės, su nupieštais daiktais, vaikai nususuka, viena kortelė pasislėpė, vaikai atsisukę turi pasakyti kas pasislėpė, trumpai papasakoti, kas buvo nupiešta.
- Žaidimą „Tęsk toliau“. Tęsti pradėtą pasaką sukuriant kitokią eigą ir pabaigą. Gali būti įvairios kortelės ant stalo, stebėdamas jas vaikas pasakos toliau.
- Žaidimas „Kodėl taip negali būti?“ Pasakyti koki absurdišką dalyką ir klausti vaiko, kodėl tai išgalvota, netikra.
- Pasekti žinomą pasakėlę. Vaikas ją piešia (pvz. „Katinėlis ir gaidelis“) ant popieriaus lapelių. Nupiešus surišama knygelė, pagal kurią pasaka atkurama savarankiškai.

Taigi, kalbą vaikas gali išmokti kalbėdamas, žaisdamas. Kuo daugiau smulkmenų bus kalboje, tuo ji bus turtingesnė. Į kiekvieną pokalbį su vaiku sudėkite visą įmanomą informaciją, tinkančią tai situacijai. Neturi sustabdyti tai, kad vaikas gali ko nors nesuprasti, neišsivinti. Jau ne kartą įrodyta, kad vaiko smegenų galimybės perdirbant ir atsimentant informaciją yra praktiškai begalinės.

Pranešimą paruošė auklėtojos:

Irena Tekutienė, Jadvyga Račkienė